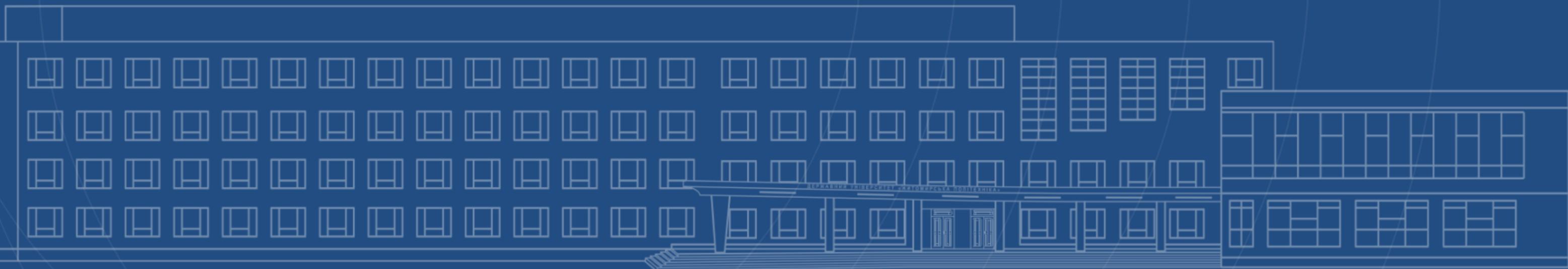


ТЕМА 10. МІЖНАРОДНА ТА МІЖІНСТИТУЦІЙНА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ



План лекції:

- 1. Міжнародне співробітництво у сфері протидії злочинам проти економічної**
- 2. Міжнародні поліцейські організації у системі протидії кримінальним правопорушенням проти економічної системи**
- 3. Взаємодія національних правоохоронних органів з міжнародними інституціями у справах про злочини проти економічної системи**



Вступні питання для дискусії:

- 1. Чи не порушує пряма взаємодія національних правоохоронних органів (наприклад, НАБУ чи БЕБ) з іноземними інституціями (ФБР, ОЛАФ) державний суверенітет України?**
- 2. Як визначити юрисдикцію у кримінальному провадженні, якщо сервер із викраденими активами знаходиться в одній країні, хакер – в другій, а збитки завдано економіці третьої?**
- 3. Хто є більш ефективним у протидії глобальній економічній злочинності: міжурядові організації (Інтерпол, Європол) чи неформальні мережі професіоналів (наприклад, CARIN)?**
- 4. Чи можна вважати синхронізацію санкційних списків України та США формою міжнародного кримінально-процесуального співробітництва, чи це суто політичний інструмент?**
- 5. Яку роль у транскордонному розшуку активів відіграють приватні агенції? Чи має держава право делегувати їм частину своїх повноважень у сфері безпеки?**

Міжнародне співробітництво стає ключовим механізмом через неможливість правоохоронної системи функціонувати в ізольованому режимі в умовах глобалізації.

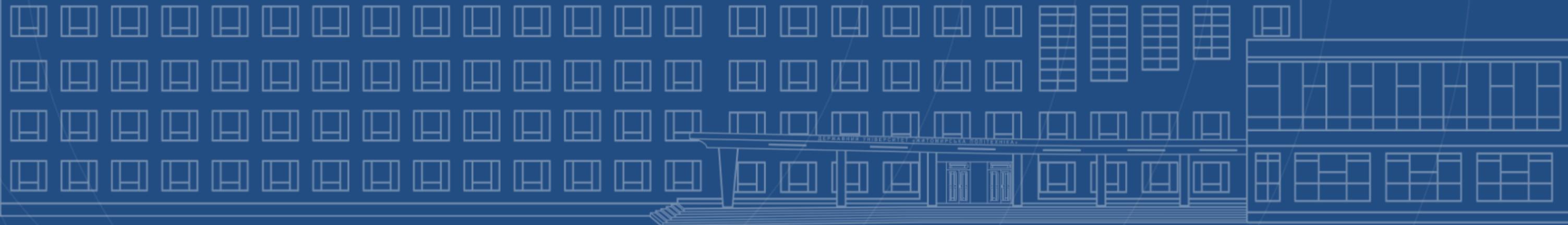
Основні причини необхідності співпраці:

Глобалізація: злочини виходять за межі однієї країни, посягаючи на економічні системи цілих регіонів.

Неекономічна мета: використання фінансових інструментів для тероризму, сепаратизму та колабораціонізму.

Цифровізація: розвиток інтернет-технологій (криптовалюти, електронні розрахунки) дозволяє вчиняти злочини без територіальної прив'язки.

Транспортна інфраструктура: швидке пересування учасників правопорушень та відкриті кордони.



Інструменти та методи міжнародного співробітництва. Д.О. Грицишен виділяє наступні її складові:

– **за напрямками взаємодії:** *презентаційна, навчально-освітня, технічна та інші види допомоги, безпосередня взаємодія;*
– *за формами прояву:*

1) через договірні відносини (угода про співпрацю дво- або багатосторонні угоди між урядами країн, окремими органами центральної виконавчої влади (Кабінет Міністрів України, Міністерство Внутрішніх справ України, Міністерство закордонних справ України), правоохоронними органами (Національна поліція, Служба безпеки України), контролюючими органами (Рахункова Палата України, Служба державного аудиту України, Служба фінансового моніторингу України));

2) через налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків (обмін інформацією: а) формальний обмін інформацією – здійснюється через формальні документальні канали в частині отримання та / або надсилання офіційних документів щодо економічної злочинності чи суб'єктів їх скоєння; б) неформальний обмін інформацією – здійснюється через недокументальні засоби зв'язку (телефонна розмова, електронні листи чи інші засоби із використання мережі Інтернет));

3) через здійснення спільних правоохоронних заходів;

– **за суб'єктами:**

1) шляхом створення міжнародних правоохоронних організацій (глобальні та регіональні);

2) за діяльністю окремих осіб;

3) міжвідомча взаємодія;

– *за правовими властивостями: юридична природа членства (урядові, неурядові); характер компетенцій (загальні, спеціальні); форма правових основ створення (на основі міжнародного договору, на основі інших рішень)*

Класифікація міжнародного співробітництва в правоохоронній сфері (І.М. Леган):

- в залежності від суб'єктів: співробітництво між державами; співробітництво між державами та міжнародними організаціями; співробітництво між міжнародними організаціями;
- за кількістю суб'єктів: двостороннє співробітництво; багатостороннє співробітництво;
- за територією здійснення: універсальне; регіональне; локальне; партикулярне;
- за ступенем відкритості: відкрите (з вільним доступом будь-якої країни); закрите (беруть участь лише визначені держави);
- за можливістю подальшого розвитку: перспективне; безперспективне;
- за часовими характеристиками короткострокове; середньострокове; довгострокове; безстрокове.

– за об'єктом:

- співробітництво держав щодо запобігання та протидії нелегальній міграції, контрабанді та торгівлі людьми;
- щодо запобігання та протидії торгівлі людськими органами;
- щодо запобігання та протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин;
- щодо запобігання та протидії транснаціональній економічній злочинності;
- щодо запобігання та протидії кіберзлочинності та кібертероризму;
- щодо запобігання та протидії незаконному обігу зброї;
- щодо запобігання та протидії незаконному обігу хімічних та ядерних матеріалів;
- щодо запобігання та протидії викраденню та контрабанді автотранспортних засобів;
- щодо запобігання та протидії викраденню та контрабанді культурних цінностей;
- щодо запобігання та протидії контрабанді об'єктів флори і фауни;
- щодо запобігання та протидії міжнародному тероризму;

Основними об'єктними напрямками міжнародної співпраці щодо запобігання та протидії кримінальним правопорушенням проти економічної системи є наступні:

- запобігання та протидія фінансуванню тероризму та відмиванню коштів наркокартелів;
- запобігання та протидія кримінальним правопорушенням, що чинять вплив на міжнародні ринки капіталів, товарів, робіт та послуг;
- запобігання та протидія незаконному фінансуванню колабораційної діяльності, державної зради та незаконних воєнних формувань;
- розшук активів осіб, що причетні до воєнних злочинів (зокрема, злочинів, що скоєні російською федерацією);
- запобігання та протидія злочинам щодо незаконного фінансування політичних партій, діяльність яких має екстреміський характер, або порушує демократичні принципи розвитку політичної системи та державного управління;
- запобігання та протидія незаконному майнінгу (виробництву), обміну, купівлі, продажу крипто валюти;
- запобігання та протидія фінансуванню збройних конфліктів;
- запобігання та протидія діяльності, що порушує міжнародні та національні економічні санкції;
- запобігання та протидія кримінальним правопорушенням проти економічної системи, які вчиняються із використанням сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій;
- інші злочини, що чинять особливий вплив на економічну систему держави.

Правові форми та напрями співпраці:

1. Ратифікація міжнародних документів: участь у резолюціях ООН, проектах Ради Європи (наприклад, «Октопус») та стандартах FATF (боротьба з відмиванням грошей).
2. Двосторонні та багатосторонні угоди: Україною укладено понад 80–100 міжурядових угод (з Австрією, Польщею, Німеччиною, США, Катаром та ін.).
3. Взаємодія з міжнародними поліцейськими організаціями: INTERPOL (глобальний рівень) та регіональні об'єднання (EUROPOL, ASEANAPOL, AMERIPOL, AFRIPOL та ін.).

Ключові інструменти: обмін оперативною та криміналістичною інформацією, спільне використання ресурсів, екстрадиція злочинців та створення спільних слідчих груп.



INTERPOL є найбільшою глобальною поліцейською організацією (195 країн-членів), яка забезпечує систему обміну даними I-24/7.

Пріоритетні напрями в економічній сфері:

- Боротьба з корупцією: через Глобальну мережу координаційних центрів та оперативну підтримку розшуку й повернення вкрадених державних активів.
- Підробка валюти: функціонування криміналістичної лабораторії для аналізу фальшивих банкнот та надання доступу до бази даних Documentchecker Banknotes.
- Фінансові злочини: діяльність Центру Інтерполу з боротьби з фінансовими злочинами та корупцією (IFCASS) та реалізація операцій (наприклад, НАЕСНІ щодо кібершахрайства).

Механізм взаємодії «Україна – INTERPOL»: Запропоновано затвердити державну стратегію розширення міжнародної співпраці, ключовими пунктами якої є:

- Виявлення фінансових потоків для фінансування незаконної діяльності проти держави.
- Розшук осіб та активів, підозрюваних у державній зраді, воєнних злочинах та колабораціонізмі.
- Створення спільних слідчих груп для притягнення до відповідальності керівництва РФ та їхніх посібників за результатами військової агресії.

Для України співпраця з EUROPOL є критично важливою в контексті євроінтеграції та адаптації правоохоронної системи до стандартів ЄС.

Специфіка діяльності:

- З 2010 року EUROPOL є агентством ЄС, підзвітним Раді міністрів юстиції та внутрішніх справ.
- EFECС (Європейський центр боротьби з фінансовими та економічними злочинами): координує операції проти шахрайства з ПДВ (операція «Адмірал»), незаконного обігу пестицидів (Silver Axe VII) та розшуку активів осіб під санкціями через агресію проти України (операція «Оскар»).

Напрями удосконалення співпраці України з EUROPOL:

1. Єдина інформаційно-комунікаційна система: створення технології для цілодобового обміну даними між усіма вітчизняними правоохоронними органами та базами даних EUROPOL.
2. Розширення кола офіцерів зв'язку: направлення представників не лише від Нацполіції, а й від НАБУ, БЕБ, ДБР, АРМА та Держприкордонслужби.
3. Кадровий резерв: створення пулу підготовлених фахівців, які володіють іноземними мовами, знають право ЄС та мають навички роботи з базами даних INTERPOL/EUROPOL.
4. Система підготовки: запровадження курсів перепідготовки щодо кібербезпеки та міжнародного кримінального права.



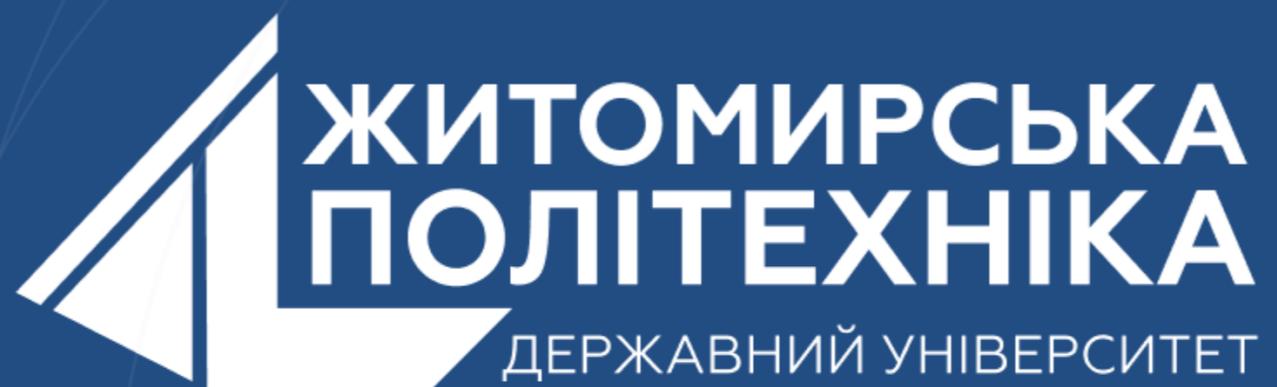
Питання для рефлексії:

- 1. Як трансформується класичне поняття «державного суверенітету», коли національні правоохоронні органи стають частиною глобальних мереж (I-24/7 Інтерполу) і діють за уніфікованими міжнародними протоколами?*
- 2. За умови розширення кола офіцерів зв'язку в EUROPOL, чи потрібно виділяти нову спеціальність у праві для таких фахівців (міжнародне поліцейське право, економічна розвідка тощо)?*
- 3. Чи погоджуєтеся ви з тезою, що в умовах глобалізації об'єктом захисту є вже не «економічна система України», а «транскордонна фінансова стабільність», частиною якої ми є?*
- 4. Чи розглядаєте Ви в межах свого дослідження міжнародну та міжінституційну співпрацю?*

Завдання для самостійної роботи

- I. Проаналізувати міжнародно-правові механізми протидії економічній злочинності
- II. Дослідити роль міжнародних поліцейських організацій у захисті економічної системи
- III. Підготувати кейс-аналіз взаємодії національних органів із міжнародними інституціями

   @ZTUEDUUA



- Розвиваємо лідерів
- Створюємо інновації
- Змінюємо світ на краще

